

В. М. Запара, викл. кафедри
іноземних мов ФЕФ,
Т. А. Микал, викл. кафедри
німецької мови

ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

Читання іноземною мовою як комунікативне уміння та засіб спілкування є, поряд з усним мовленням, важливим видом мовленнєвої діяльності та найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації, яким потрібно оволодіти згідно з вимогами чинної програми з іноземних мов.

Мотивом читання як комунікативної діяльності є спілкування, а метою — отримання необхідної інформації. Робота з текстом може переслідувати різні цілі: іноді потрібно лише визначити, про що цей текст, в інших випадках важливо зрозуміти основну чи нову інформацію, замисел автора, підтекст. Той, хто читає, як правило, завжди прагне отримати інформацію найекономнішим способом, тому його читання відбувається в різному темпі і характеризується гнучкістю як ознакою зрілого читання.

Процес осмислення включає роботу пам'яті та різних розумових операцій, серед яких головними є порівняння та узагальнення, аналіз та синтез, абстрагування і конкретизація тощо.

Контроль розуміння прочитаного проводиться за допомогою завдань такого типу:

- відповісти на запитання щодо основної інформації тексту;
- відповісти на запитання, що стосуються важливих деталей;
- сказати, чи співвідноситься представлена інформація з тією, яка почерпнута з тексту;
- знайти в тексті вказані факти/одиноці смислової інформації, інші вправи пошукового характеру;
- виконати альтернативний тест, тест множинного вибору та ін.

Тексти для читання іноземною мовою виконують цілу низку функцій, які сприяють успішному оволодінню цією мовою. В методиці виділяють кілька головних функцій іншомовного тексту:

1. Функція збагачення і розширення головним чином лексичних знань. У процесі читання студенти отримують завдання знайти певні слова чи словосполучення і визначити їх значення; знайти і виписати слова чи структури за якоюсь конкретною ознакою; назвати слова, які були використані в певній ситуації, і т. ін.

2. Функція тренування, мета якої полягає в тому, щоб засвоїти лексико-граматичний матеріал, з одного боку, а з другого — забезпечити використання певного мовного матеріалу у відповідях

на запитання викладача, процес вільного переказу змісту або переказ, близький до тексту.

3. Функція розвитку усного мовлення на основі прочитаного тексту: переказ тексту своїми словами, драматизація окремих епізодів, придумування продовження фабули тексту або іншого початку, бесіда за окремими проблемами, які розкриваються в тексті, тощо.

4. Функція розвитку смислового сприйняття тексту — його розуміння. Завдання такого характеру спрямовані на перевірку розуміння окремих епізодів та всього тексту, знаходження різних смислових та формальних елементів, які полегшують процес розуміння, виконання вправ, котрі допомагають долати труднощі, які виникають на шляху розуміння тексту.

Ефективним засобом організації контролю у навчанні іноземної мови є тестування. Тестовий контроль може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольнити вимоги, що висуваються до якості контролю. Тестовий контроль або тестування як термін означає у вузькому смислі використання і проведення тесту, а в широкому — сукупність етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту. Тестовим завданням є мінімальна одиниця тесту, яка передбачає певну вербальну чи невербальну реакцію тестованого. Кожне тестове завдання створює для тестованого конкретну мовну або комунікативну тестову ситуацію, яка може подаватись вербальними і невербальними, наочними засобами. Об'єктами контролю виступають навички і вміння мовлення, рівень володіння якими дозволяє суб'єкту здійснити іншомовну мовленнєву діяльність.

ОБ'ЄКТИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ОСНОВНІ ТИПИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ЧИТАННЯ

I. Читання і розуміння основного змісту.

Студенти повинні вміти прочитати і зрозуміти основний зміст тексту, тобто:

1. Визначити тему тексту.
2. Виділити основну думку в тексті.
3. Вибрати головні факти, пропускаючи другорядні.
4. Здогадатися про значення незнайомих слів з контексту за допомогою словотворчих елементів, за аналогією з рідною мовою.

II. Читання для отримання потрібної або цікавої інформації без словника (пошукове/переглядове читання).

Студенти повинні вміти вибирати та використовувати матеріал тексту відповідно до конкретних комунікативних завдань, тобто:

1. Вміти швидко знаходити конкретну інформацію з опорою на структуру тексту.

2. Ділити текст на смислові частини, в яких знаходяться основні факти, події (для підвищеного рівня).

3. Визначити наявність необхідної інформації за змістом першого абзацу та ключових речень.

4. Визначати тему за заголовком.

5. Вміти робити висновки з прочитаного.

III. Читання з повним розумінням змісту. Повно і точно розуміти зміст тексту, тобто:

1. Вміти визначати і розуміти інформацію, подану у підтексті.

2. Встановлювати послідовність подій і фактів,

3. Знаходити і порівнювати подібності/відмінності між фактами в тексті.

4. Визначати значення слів за контекстом, за словостворюючими елементами, за аналогією з рідною мовою.

5. Розуміти значення речень, введених словами: that is + пара фраз; therefore + висновок і т. п.

6. Робити висновки з прочитаного.

Вимоги до текстів з читання — відповідно до програми курсу.

Основні типи тестових завдань з читання :

1. Вибрати правильну відповідь з 2 або 3 альтернативних відповідей.

2. Вибрати правильну відповідь із запропонованих варіантів (множинний вибір).

3. Вибрати з кількох речень найбільш відповідне змісту текста.

4. Співставити прочитану інформацію з даними в завданні реченнями.

5. Давати коротку відповідь (так/ні, одним словом).

6. Давати детальну/повну відповідь на запитання.

7. Заповнити пропуски потрібними за змістом словами.

8. Скласти план до прочитаного тексту.

Накопичення лексичного матеріалу на кожному практичному занятті створює позитивну мотивацію, викликає інтерес та спонукає студентів до формування власних думок, міркувань, висновків, спостережень тощо.

В історичному плані читання виникло пізніше усного мовлення, проте на його основі, і стало важливим засобом спілкування та пізнання. Завдяки читанню, яке робить доступною будь-яку інформацію, передається досвід людства, нагромаджений у різних сферах діяльності. Уміння читати дає можливість користуватися літературою на іноземній мові для пошуку інформації за фа-

хом, задоволення своїх читацьких інтересів, удосконалення умінь усного мовлення і т. ін. Велика розумова робота, яка виконується читцем з метою проникнення у зміст тексту, розвиває мовну здогадку та антиципацію, самостійність у подоланні мовних та смислових труднощів, інтерес до оволодіння іноземною мовою.

Література

1. *Коккота В. А.* Лингводидактическое тестирование: науч.-теор. пособие. — М.: Высш. школа, 1989. — 127 с.
2. Настольная книга преподавателя иностранного языка: Справочн. пособие / Е. А. Маслыко, П. К. Бабинская, А. Ф. Будько и др. — Минск: Вышейш. школа, 1992. — 445 с.
3. *Николаева С. Ю.* Практикум з методики тестування іншомовної лексичної компетенції (на матеріалі англ. мови). — К.: ІЗМН, 1996. — 312 с.

К. С. Захарченко, ст. викл. кафедри іноземних мов факультету МЕІМ

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У НЕСПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ВУЗАХ

Однією з найбільш складних і в значній мірі ще не вирішених проблем в галузі викладання іноземних мов є об'єктивна перевірка та контроль знань студентів. До цього часу методика здійснення контролю отриманих знань, незважаючи на всю значимість цієї проблеми, далека від досконалої. Питання про те, чи взагалі потрібен контроль, не підлягає дискусії.

У зв'язку з цим виникає питання: «Які методи застосовувати для перевірки отриманих знань і ступеню засвоєння матеріалу?». Звичайно, різноманітність методів практично необмежена справа, лише в тому, які з них використовувати з урахуванням наявних умов.

Контроль можна здійснювати як в письмовій, так і в усній формі. Перш, ніж розпочати контроль, викладачу слід проаналізувати, як досягнути максимального результату, витративши на це мінімум відведеного часу. Відомо, що подача нового матеріалу можлива лише тоді, коли викладач пересвідчився, що пройдений матеріал повністю засвоєний.

По-перше, контроль слід проводити систематично на кожному практичному занятті. Це може бути перевірка виконання домашніх вправ, як усних, так і письмових. Причому, якщо перевірку усних вправ можна проводити з місця з метою еконо-